

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת תולדות

תלמוד תורה עם דרך ארץ

בשולחן ערוך נפסק שיש לעבוד כדי להתפרנס:

"אחר כך [אחרי תפילת שחרית ולימוד תורה] ילך לעסקיו, דכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון, כי העוני יעבירו ע"ד קונו; ומכל מקום לא יעשה מלאכתו עיקר אלא עראי, ותורתו קבע, וזה וזה יתקיים בידו, וישא ויתן באמונה" (אורח חיים קנו, א).

חשיבות העבודה מופיעה בפרשתנו בכמה צמתיים:

* התורה מעידה שיצחק אבינו זרע באדמת ארץ ישראל והקדוש ברוך הוא בירך את פועלו:

"וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא בְּשָׁנָה הַהוּא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה'. וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיִּלְךְ הַלֹּךְ וַיִּגְדַּל עַד כִּי גָדַל מְאֹד. וַיְהִי לוֹ מִקְנֵה צֹאן וּמִקְנֵה בְקָר וְעֶבְדָּה רַבָּה וַיִּקְנְאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים" (בראשית כו, יב-יד).

* כשרצה יצחק לברך את עשו בנו הגדול הוא ביקש ממנו שיצא אל השדה לצוד:

"וַעֲתָה שָׂא נָא כְלִיךְ תְּלִיךְ וְקִשְׁתְּךָ וְצֵא הִשְׁדָּה וְצוּדָה לִי צִיד. וַעֲשֵׂה לִי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי וְהִבִּיאָה לִי וְאָכְלָה בְּעִבּוֹר תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי בְּטָרֶם אָמוּת" (שם כז, ג-ד).

שני דברים ביקש יצחק מבנו: (א) "וצא השדה" – לצוד רק במקומות שהם הפקר מובהק, כדי להתרחק מכל חשש של חוסר יושר בפעולתו. (ב) לעבוד ולעמול כדי להביא את האוכל – "וצודה לי ציד".

עשו נענה חלקית לבקשת אביו. הוא היה מוכן לעבוד כדי להרוויח את כספו, אך לא דווקא בדרך הישר, כפי שמעיד הפסוק: "וַיִּלְךְ עֶשָׂו הִשְׁדָּה לְצוּד צִיד לְהַבִּיא" (שם פסוק ה) – "מה להביא? אם לא ימצא ציד יביא מן הגזל" (רש"י שם).

אומנם קיים עשו את מצוות "וילך לעסקיו", אך הוא ויתר על עשיית ערכי התורה עיקר ולא קיים את התנאי "וישא ויתן באמונה" – ומשום כך נטרד מהבכורה.

ומנגד ניצב יעקב אבינו. יעקב היה צדיק גדול אשר קיים בצדקותו את החובה לעשות את התורה עיקר: "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֱהָלִים" (שם כה, כז). חובה זו היא בוודאי התנאי הראשון להקמת מלכות ישראל, אך אין בה די. יעקב אבינו נדרש גם לעבוד כפי שעשה יצחק אביו, ולפיכך הוא נשלח ללבן:

"קוים לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך. וא-ל ש-די וברך אתך ויפרך וירבך והיית לקהל עמים. ויתן לך את ברפת אברהם לך ולזרעך אתך לרשתך את ארץ מגריך אשר נתן א-להים לאברהם" (בראשית כח, ב-ד).

שם בבית לבן, יעקב אבינו לפרנסתו ויזכה להקים את בית ישראל.

"יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ" (אבות ב, ב) – לימוד תורה המעורב בחיי המעשה, זה עם זה, זהו האידיאל היהודי.

שאל דוד בוצ'קו